



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Den Advocaet Van Qvaede Saeken Met Naeme Daniel Van Henghel Predikant Tot Uytrecht**

**Hazart, Cornelius**

**Antwerpen, 1673**

II. Artikel. Onwetenheyt van Daniel aengaende het H. Sacrament des Avontmaels.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71559)

preet ghy / aenghesien dat Christus selve gheene ex-  
ceptie en maect?

Al wat ghy by-brenght tot uw' bewijs Pag. 35. is  
dit: Den sin van het vyfde vers is een / en het selve  
met t' derde vers / daer de weder-gheboorte alleen ge-  
noemt wort.

Meester Daniel, hier gaect ghy soo lustigh teghen  
den wint / als ghe tot noch toe gedaen hebt: wat praet  
gh' al? Ghy seght dat in t' derde vers, de weder-ghe-  
boorte alleen wort ghenoeit / en daer dooz verstaet gy  
de inwendighe weder-gheboorte: wie heeft u die auto-  
riteit ghegeven om dit soo te verstaen / daer Christus  
alleenlyck spreekt van de weder-gheboorte in t' ghe-  
meen: t' welck hy in t' vyfde vers hreder verklaerende /  
seght dat die weder-gheboorte verstaet: upt het water en  
den Gheest, en daerom is t' valsch dat het vyfde vers  
ghelyck ghy seght / een en het selve is met t' derde: want  
het vyfde is eene openbaere verklaringhe van het der-  
de: ofte het ghene dat Christus in t' ghemeen hadde ge-  
segt v. 3. seght hy in het besonder v. 5. Dus herre met  
al u praeten en doozomen.

## II. ARTIKEL.

### Onwetentheydt van Daniel aen- gaende het H. Sacrament des Avontmaels.

Voor eerst reket Daniel Pag. 36. booz eenen mis-  
slach vande Roomsche kercke / dat se den kelck  
niet en gheeft aen de leeken / ende seght dat dit is te-  
gen de instellinghe Christi.

Hier gaet het spel wederom aen op sijn Geusegh / dat  
is / met den kop henen gaen sonder eens aente sien wat  
de catholicken soo menichmael hier teghen gheschre-  
ven hebben / ende met klaere schyftuer-plaetsen ghe-  
toont dat dit ontrecken vanden kelck aen de Leeken  
niet en sijdt teghen de instellinghe Christi.

Wat

Wat doet Meester Daniel? hy gaet me erghens upt den hoek soecken een argument van de Catholijcken; daer hy dan gaet op swetsen en swieten als of de sacker booz ons gantsch verlozen waer.

Wat is dit booz een argument? De Roomsche ghesinde, seyt hy / segghen. Daer het lichaem is / daer is het bloedt mede / want het lichaem Christi en is niet sonder bloedt: derhalben en hebben de Leeken ofte Communicanten / het lichaem in de hostie ontfangende / ende saemen het bloedt / den kelck niet van noode.

Maer ghy armen bloet als ghe sijt? Sijt ghy soo ontwetende in onse schriften dat ghe gheen ander argument en hebt konnen boozt-hyngghen als dit alleen? wil ick u wat segghen? sou verre ist van daer dat ick dit argument teghen u soude gebuycken / dat ick 't ter contrarie niet eens en wil aensien: wy hebben wel andere pijlen op onsen koker om u te treffen: bewijst ghy waer eens dat het onthouden banden kelck strijdt tegghen de instellinghe Christi; coutagie / begint eens.

Gy stelt me booz / 't gene staet *Matth. 26. 26. 27* maer hier en kan ick anders niet binden / als dat Christus het abontmael instellende sijn lichaem ende bloet heeft gegeven aen sijne twaelf Apostelen: Ergo hy heeft het soo inghestelt dat beyde noot saeckelijck moet ghegheben worden aen alle gheloobighen / die consequentie en deught niet.

Sick toon'et klaar upt den *H. Lucas 22. 19.* en *Paulus, 1. Cor. 11. 24.* Als Christus, segghen sy / nu het lichaem hadde ghegheben / seyde hy tot sijne Apostelen: doet dat tot mijnder ghedachtenisse: van twee zijden wordt toe ghestemt dat Christus, met die woorden de macht gaf aen sijne Apostelen niet alleen om het lichaem te nutten / maer doek te bedienen aen andere ghelijck Christus ghedaen hadde: terstont dan naer datse het lichaem hadden ghenut / wierden sy tot Priesters, of Bedienaers ghestelt: Toen heeft Christus haer eerst den kelck ghegeven ghelijck sijcket upt het verbolgh van Lucas en Paulus, Soa gaf hy dan den kelck aen Priesters ofte Bedienaers; maer ghy self moet bekennen dat de Leeken gheene bedienaers en sijn van dit

die H. Sacrament/ Ergo ghy moet bekennen dat het niet en seyde teghen de instellinge Christi, aen de Heesken den kelck niet te gheven.

Die tweede schyftuer plaetse upt 1. Cor. 11. 23, &c. En probeert niet anders als dat de ghelooighen op dien tijt onder beyde de ghedaenten communiceerden/ maer dat het byz stont het een oft het ander te doen/ blyckt upt dat selve capittel vanden Apostel v. 29. daer hy seght: Soo wie onweerdelyck eet ofte drincke &c. En van beyde / niet te saemen / maer eten OF dzincken/ ghelyck den Griekschen text heeft / ende alle andere texten behalven utwen Bybel / die in de plaetse van OFTE, heeft ghestelt ENDE, teghen de algemeene bettekeninghe van het Grieksch woordeken.

Blyckt 2. upt Ioan. 6. 51. 58. Daer Christus het eeuwigghen leven belooft oock aen de ghene die alleen het broot sullen eten: Soo en is het dan niet nootsakelyck om t' eeuwigghen leven te hebben / den kelck te dzincken/ verhalven/ als Christus nu seght dat men kan salich worden met beyde t' ontfangen gelijck hy doet v. 35. 54. ende daernaer / dat men kan salich worden met een alleen/ gheeft hy met soo eene maniere van spreken niet gheuoichsaem te kennen dat het byz staet ofte beyde de ghedaenten te saemen / ofte eene alleen te ontfangen / ende dat het onse salicheyt niet verhinderen en kan ist dat wy maer een nutten?

Blyckt 3. upt Act. 2. 46. 20. 7. daer gheseyt wordet dat de eerste ghelooighen broot bracken, dat is / het vrommael hielden, ghelyck utwen Bybel dit oock verstaet / sonder te segghen dat se den kelck naemen.

Indien ghy seght dit moet' er onder verstaen worden: Gheeft me hier van bewijs: Ghy sult me seggen om dat op andere plaetsen vande schyftuere beyde saemen ghevoeght wort/ ende het eten des broodts / ende het dzincken des kelcks: Soo besluyt ghy dan hier upt dat soo dickwils als in de schyftuere / alleen van t' eten des broodts wordet ghesproken daer onder altydt moet verstaen worden het dzincken des kelcks. Hier teghen maect ick een besluyt dat byz wat verstandigher is: Ick binde naemelyck acht verscheden plaetsen

plaetsen daer alleen woxt ghesproken van 't broodt / te weten. Ioan. 6. 50. 51. 52. 29. Act. 2. 26. Act. 20. 7. 11. ende 1. Cor. 10. 17. op den anderen kant binde ick thien ofte elf daer ghesproken woxt van 't broodt ende beker te saemen. Nu is de questie waerom dat die eerste schrijftuer. plaetsen moeten nae de tweede ghebraygt worden? gheeft my reden daer van. Ondertusschen ghebe ick u dit beslypt.

't is seker dat de schrijftuere niet met allen en heeft ghestelt sonder reden / naemelyck als se een en de selve saeke soo dickwils herhaelt: Ergo 't en is niet sonder reden dat se spreekt van 't broodt alleen / ende dit soo dickwils herhaelt: maer ick en kan gheene andere reden binden waerom dat se dit ghedaen heeft / als om te toonen dat het eten van 't broodt alleen ghenoechsaem was tot de salicheyt: Ergo ick segge dat s'het daerom ghedaen heeft; ofte soo niet / gheeft my eenighe andere reden ist dat ghe kont.

2. Daer de schrijftuere bykans ghelijckelijck soo wel het een seght als het ander / daer en is gheen reden waerom dat men het een soo wel / ghelijck het daer licht / niet en souden aennemen als 't ander: maer de schrijftuere spreekt bykans ghelijckelijck soo wel van het broodt alleen / als van 't broodt ende den beker te saemen: Ergo daer en is gheene reden waerom dat men de spreuken van 't broodt alleen / niet soo wel en souden aennemen gelijk se daer ligghen / als de spreuken van 't broodt ende beker te saemen.

Daerom utwe derde schrijftuere. plaetse Ioan. 6. 53. 54. &c. en probeert nu niet een hayt: want alhoewel dat Christus daer seght / dat sijn vleesch waerlijck spijs is / ende sijn bloet waerlijck dranck, hy seght oock tot hem mael toe / dat hy het ewigh leben sal hebben die sijn vleesch eet / sonder te spreken van sijn bloet / ergo hier dooz toont hy klaer dat het ter salicheyt niet noodich en is sijn bloet te drincken.

Uwe vierde schrijftuere. plaetse / naemelijck Drinkt alle daer uyt Matth. 26. 27. en probeert oock niet met allen: want / ghelijck boven betwefen is uyt Lucas en Paulus dese woorden heeft Christus gheseyt tot sijnen apostelen

postelen als se nu Bedienaers of Priesters waren / ergo  
 op dese woorden en volght niet dat de Leeken den  
 dienst moeten doen.

### III. ARTICKE L.

Onwetentheydt van Daniel in materie  
 vande Transsubstantiatie.

Ghy seght 1. Pag. 36. Te ghelooften de herando  
 ringhe van 't broodt in het lichaem Christi, ende  
 van den wijn in het bloet Christi, strydt teghen 1. Cor.  
 11. 26. 27. daer Paulus, nae de consecratie ende gespro  
 ken segghen / het selve noch broodt noemt.

Is dit een argument vooz eenen Medikant van  
 Wyrecht? volght dit? Het woort broodt ghenoemt / er  
 go 't is broodt? op de selve maniere soude ick argu  
 menteren: By den H. Mattheus 11. 5. woorden desiende  
 blinde ghenoemt / ende de kreupele / gaende / ende de  
 ghefonde / melacrsche / ende de hoozende / dooden / ende  
 de lebende / dooden / Ergo de siende waeren met'er  
 deet blindot / etc?

En anderen sijn gg noch soo onerbaren in de schryf  
 ture dat ghe niet en weet dat dit woorddeken Broode  
 niet altydt en beteeckent / broodt in specie? maer me  
 nigmael te segghen is spijs. Siet Gen. 31. 54 ende 37.  
 24. ende 43. 25. Item Exodi 2. 20. Item Iud. 19. 5.  
 Ruth. 2. 17. 1. Reg. 28. 22. Matth. 15. 2. Luc. 14. 1. ende  
 op menighe andere plaetsen sulc ghy vinden dat het  
 woorddeken broodt, beteeckent Spijs in't ghemeen /  
 daerom heeft Christus gheseydt Ioan. 6. mijn vleesch  
 is waerlijck spijs: ende niet / mijn vleesch is waerlijck  
 broodt / om dat wy daer upt souden besluyten / dat soo  
 dikwils als de schryftuere dit woorddeken broodt, in  
 dese materie / soude ghebypcken / dat men daer deur  
 gheen broot in specie / maer Spijs verstaen moet?

Numers nu kont ghe sien dat dese twee consequen  
 tie: Het worde broodt ghenoemt, Ergo 't is broodt, niet  
 meer en verstaet als dese: Het vleesch Christi is waerlijck  
 spijs, ergo het vleesch Christi is waerlijck broodt.

Ghy